Corespondenţa inedită a lui M. Blecher cu Pierre Minet (1930–1937)

DORIS MIRONESCU[1]

In Pierre Minet's archive were found recently 22 letters and postcards sent between May 1930 and June 1937 by M. Blecher to his French friend and litterary advisor. After describing the corpus and clarifying the relationship between Blecher and Pierre Minet, with details about this rather unknown French author of the 1920s and 30s, the paper follows a threefold path. Firstly, there is the new biographical information about Blecher's tribulations and movements between one place and another, between Berck, Leysin, Vienna, Roman, Techirghiol, Braşov, Bucharest and Roman again. Secondly, Blecher's litterary connections are more visible now, since Minet helped Blecher contact the litterary critic Léon Pierre-Quint and was useful in establishing a yet unknown relationship with the publicist Charles-Albert Cingria. Details of Blecher's literary plans are made more clear, especially that of translating into French his first novel. Thirdly, the letters are a trove of precious images, inspired aforisms, literary pages. Blecher's literary profile is artfully completed by these letters, stimulating the curiosity of the reader for the archives yet to be discovered.
Key-words: *M. Blecher*, *Pierre Minet*, *correspondence*, *„Le Grand Jeu"*, *Romanian avantgarde*, *literary friendship*

Corespondenţa lui M. Blecher cunoscută până acum a fost publicată în două mari etape, 1970–1980 şi 2000–2010. Interesant este că aceste etape coincid cu două mari momente ale consacrării canonice a operei lui Blecher în România: prima etapă este începută în 1971 printr-o ediţie realizată de

[1] Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, România.

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

Saşa Pană (Blecher 1971), iar cea de-a doua este marcată de o iniţiativă editorială majoră a Mădălinei Lascu (Lascu 2000). După apariţia volumului din 1971, a urmat o epocă a reevaluării estetice a lui Blecher după o tăcere critică care dura de mai mult de douăzeci de ani. Momentul 2000, când Mădălina Lascu publică un amplu corpus de scrisori inedite, este şi deceniul apariţiei mai multor monografii dedicate operei blecheriene. Chiar dacă nu toate au forţa de impunere canonică a studiilor apărute în anii '70, prezenţa acestora este un semnal al gradului de consacrare publică informală a autorului *Vizuinii luminate*, care îşi caută acum expresia formală sub forma unei monografii canonizante.

În acest peisaj editorial, recenta descoperire a unui calup de scrisori trimise de către M. Blecher lui Pierre Minet între 1930 şi 1937 reprezintă o bornă importantă. Aflate în posesia domnului Georges Minet, fiul scriitorului francez cu care Blecher a purtat această corespondenţă, scrisorile au fost identificate de către editorul şi omul de litere Samuel Tastet şi comunicate în vederea includerii lor în ediţia critică de *Opere* M. Blecher programată să apară în 2016 la Bucureşti. Sunt 22 de scrisori în franceză, dintre care opt cărţi poştale (scrise fie pe verso, fie pe recto şi verso) şi paisprezece scrisori cu lungime variabilă şi scrise pe foi de hârtie de mărimi diferite, de la o singură pagină până la patru pagini.

De prietenia lui Blecher cu Pierre Minet (1909–1975) se ştia din faptul că un poem publicat în volumul *Corp transparent*, din 1934, *Umblet*, îi era dedicat, dar şi din menţionarea lui într-un interviu din 1937 ca scriitor căruia îi datorează foarte mult în ordine literară, ca şi lui Geo Bogza. Pierre Minet a fost poet şi prozator, apropiat de cercurile de avangardă pariziene. După debutul cu un volum de poezii, *Circoncision du coeur*, în 1928, el a publicat în acelaşi an romanul *L'homme Mithridate*, iar doi ani mai târziu romanul *Histoire d'Eugène*. Minet a fost un membru al confreriei suprarealiste eretice „Le Grand Jeu", mai cunoscută prin celelalte personalităţi care reprezentau nucleul grupării: Roger Gilbert-Lecomte, René Daumal, Roger Vailland, A. Roland de Renéville. Gruparea, cu momentul de

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

ecloziune în ultimii ani ai deceniului trei şi primii ai deceniului patru, i-a avut printre apropiaţi pe Leon Pierre-Quint şi Jean Paulhan (Baillaud 2006: 91–103) şi a fost salutată de către Benjamin Fondane în 1933 ca exprimând „speranţele cele mai pure ale epocii noastre" de resurecţie a spiritului rimbaldian (Fundoianu 1980: 575). Poet mai întâi, Pierre Minet a fost un anarhist atras de boemă, care a abandonat literatura şi a devenit om de radio, preocupat mai ales de valorificarea editorială a operei prietenului său Roger Gilbert-Lecomte, decedat în 1943. Blecher l-a cunoscut pe Minet în 1930 la Berck, unde ambii veniseră pentru tratamentul sistemului osos. Blecher, scriitor aşteptând ocazia debutului, se simte atras de tânărul iniţiat în literatura de avangardă, participant la bătăliile literare ale Parisului, şi poartă cu el discuţii evocate în scrisorile pe care i le va trimite în anii următori. Din păcate, din ceea ce a tipărit Minet, nimic nu îl aminteşte pe Blecher. Astfel, cărţile autobiografice nu îl evocă pe prietenul român: memoriile intitulate *La Défaite*, din 1947, sau fragmentele de jurnal publicate postum sub titlul *En mal d'Aurore*, din 2002. În orice caz, a fost o întâlnire profitabilă pentru tânărul român, care îşi exprimă în mai multe rânduri recunoştinţa faţă de Minet. Cele 22 de scrisori şi cărţi poştale păstrate sunt mărturie a prieteniei şi stimei intelectuale, a temperaturii artistice în care trăiau cei doi şi completări ale încă prea puţinelor declaraţii de tip „profesiune de credinţă" cunoscute până acum ale scriitorului român.

Scrisorile cuprind şapte ani din viaţa lui M. Blecher, din preajma debutului românesc până la apariţia ultimului volum antum, şi permit recuperarea unor informaţii din peregrinările scriitorului la Berck, Leysin, Viena, Techirghiol, Braşov, Roman, Bucureşti. Sunt scrisori conţinând ecouri de lectură şi reflecţii asupra literaturii, confesiuni cu amprentă vădit literară, care vor fi, parţial, recuperate în scrierile ulterioare, dar şi dovezi ale unei prietenii sincere, pentru care Blecher avea mari disponibilităţi. Acest corpus de texte, încă inedit, are o triplă relevanţă. Mai întâi, din perspectiva biografului, el clarifică unele dintre mişcările lui Blecher în anii de peregrinări prin sanatoriile europene, precizând percursul său şi datele exacte

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

ale schimbărilor de domiciliu. În al doilea rând, sub raportul istoriei literare şi al literaturii comparate, scrisorile deschid noi perspective asupra începuturilor literare ale scriitorului român, iar contactele sale cu scriitorii francezi contemporani sunt mai clar puse în lumină. În al treilea rând, din perspectivă artistică, scrisorile cuprind pagini adesea foarte frumoase, imagini preţioase, aforisme norocoase, formulări literar fericite. Imaginea de scriitor a lui Blecher se întregeşte în mod binevenit cu ajutorul scrisorilor către Pierre Minet.

Pentru cercetătorii vieţii scriitorului, câteva date enigmatice devin acum mult mai precise. Aflăm, de exemplu, că Blecher a locuit la Berck la Vila „Normande", unul dintre hotelurile-sanatoriu centrale ale staţiunii. Un detaliu interesant, care arată influenţa unor episoade biografice asupra romanului *Inimi cicatrizate*, este că, în iunie 1930, bolnavul Blecher a „evadat", asemenea eroului său Emanuel, mutându-se din sanatoriu într-o casă particulară, Vila „Myosotis", deţinută de o dnă Johnson, echivalentul real al ficţionalei doamne Tils din romanul publicat în 1937. Acest detaliu adevereşte o mărturie din epocă datorată Soranei Gurian, care a vizitat Berck-ul în vara lui 1938 şi a locuit în aceeaşi casă unde stătuse, cu opt ani înainte, prozatorul născut la Roman[2].

Altă noutate este perioada exactă petrecută în Elveţia. Blecher pleacă de la Berck pe 18 ianuarie 1932[3] la Leysin, unde rămâne până la 9 mai 1933. La Leysin îi citeşte pe Dostoievski (corespondenţa), Oscar Wilde (*De profundis*), Emile Verhaeren. A locuit, succesiv, în două sanatorii: „Les Sapins", iar din februarie 1933 „La Valerette". E aproape sigur că la Leysin a cunoscut o tânără de care s-a îndrăgostit, ceea ce face episodul „Gerta" din *Vizuina luminată* pasibil de a fi citit ca pur biografic. Despre o iubită din Elveţia scrie el, în România ajuns:

[2] Sugestionat de reputaţia nu foarte creditabilă a Soranei Gurian, un personaj flamboiant şi narcisist al Bucureştilor anilor 1930, am tratat, până acum, cu suspiciune exagerată informaţia (v. Mironescu 2011: 63–64).

[3] În scrisoarea respectivă, data este trecută, greşit, 17.I.1931 – este vorba de data precedentă plecării de la Berck, unde este anunţată mutarea. Eroarea poate fi uşor înlăturată dacă urmărim datele scrisorilor precedentă („Berck, le 26.XI.1931") şi următoare („Le Sapin, Leysin/Suisse, le 18.II.1932").

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

„Mais l'amour, le vrai amour est celui qui devient *moi-même* et indistinct de *moi-même*. Celui-ci je l'ai quitté à Leysin comme si j'avais quitté un double de mon cœur". Din scrisorile către Minet aflăm, de asemenea, că Blecher a plecat spre țară la 9 mai 1933 prin Viena, unde a rămas, probabil, vreo săptămână din cauza febrei.

În România a revenit în casa părinților săi – de fapt în aripa de casă rezervată familiei surorii sale Friddy, unde va mai sta și în perioada septembrie 1934 – martie 1935. Va locui în vechea sa cameră de adolescent, evocată în scrisori ca un loc „rău", deprimant: „Cette adolescence dont les murs sont imprégnés me torture. Tout a été mal depuis et elle-même a été mauvaise". Se afla încă acolo la 23 mai 1933, așteptând să fie admis ca pacient în sanatoriul C.T.C. de la Techirghiol. După câteva săptămâni, poate în iunie 1933, Blecher s-a internat pentru tratament în sanatoriul de pe malul Mării Negre, continuând să-i scrie prietenului său din Franța. Era vizitat acolo de către amicul său belgian René Wauquier, prin care îi trimitea pachete lui Minet. Societatea de la Techirghiol era destul de plăcută: „Moi j'ai ici un petit cercle de spectateurs ; je passe pour un type un peu piqué mais amusant; le soir j'ai envie de me gifler". De la Brașov, Blecher îi trimite lui Minet volumașul său recent apărut, *Corp transparent*, în care se găsea un poem dedicat francezului, *Umblet*. Poemul, tradus, îi era trimis francezului cu aceeași ocazie, dar versiunea s-a pierdut.

Întâlnirea lui Geo Bogza la Brașov, un eveniment foarte important literar și omenește pentru tânărul suferind, îi este anunțată cu entuziasm lui Minet în noiembrie 1934, laolaltă cu textul poemului dedicatoriu *De vorbă cu M. Blecher*, la o săptămână după ce îl citise în revista „Frize" (primită de el la 27 octombrie, cum arată corespondența cu Bogza). Rapiditatea traducerii în franceză arată încă o dată entuziasmul scriitorului de la Roman față de demonstrația de prietenie și prețuire a lui Bogza. În această perioadă, Blecher pozează pentru prietenul său francez, adoptând figura unui publicist român marginal și subversiv: „je fais des comptes rendus pour les revues sérieuses et je publie des poèmes dans les revues qui le sont moins".

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

Atunci când publică reportajul *Berck – oraşul damnaţilor* în revista „Vremea”, în 1934, scriitorul subliniază neseriozitatea acestei iniţiative neliterare, totodată arătându-i motivaţia pecuniară: „Je viens d’écrire dans un grand journal roumain, *pour de l’argent*, un très grand article sur Berck”. Chiar şi mai târziu, semnalându-i succesele sale de scriitor, Blecher se fereşte să-i pară, cumva, prietenului său francez un parvenit al literelor, un „gendelettre”.

În februarie 1936, Blecher dorea să-i trimită prietenului francez cartea sa recent apărută, *Întâmplări în irealitatea imediată*, şi îl anunţa că doreşte să purceadă la o traducere a ei în franceză. Şi în ultima scrisoare care ne este accesibilă, cea din 23 iunie 1937, este vorba tot de proiectul acestei traduceri pe care, deducem din cele spuse de Blecher, Minet se oferea să o îndrume pe drumul spre publicare. Blecher intenţiona să realizeze singur prima variantă a traducerii, anterioară corecturii gramaticale ce urma a fi făcută de prietenul Wauquier. Era preocupat mai ales de unele locuri ale cărţii a căror formă stilistică dorea s-o poată controla: „il s’y trouve certaines nuances et expressions que je veux rendre en français, «à ma manière»”.

Scrisorile către Pierre Minet pun în lumină interese de lectură şi contacte literare ale lui Blecher pe care le ignoram până acum. Astfel, aflăm că în 1933 Blecher a început o corespondenţă cu criticul Léon Pierre-Quint (1895–1958), cunoscut al lui Minet, şi că această corespondenţă a continuat cel puţin până în 1936. Apropiat de „Le Grand Jeu”, Pierre-Quint suferise şi el de tuberculoză osoasă, fusese exegetul prim al lui Proust şi editorul unora dintre suprarealişti. Peste trei ani, la 7 februarie 1936, Blecher îşi manifesta intenţia de a îi trimite lui Léon Pierre-Quint câteva pagini dintr-o proiectată traducere a *Întâmplărilor în irealitatea imediată*. În aceeaşi perioadă, Blecher se interesa şi de Charles-Albert Cingria (1883–1954), jurnalist şi poet elveţian, publicist la „Nouvelle Revue Française”. Totodată, din scrisori aflăm şi că Blecher începuse să aibă un grup întreg de prieteni în Franţa: prin Minet îi trimite salutări lui Ilarie Voronca, păstrând legătura cu el şi cu

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

cumnatul său Claude Sernet prin corespondență directă și prin mesajele transmise cu ajutorul lui Geo Bogza.

Despre textele scrise de Blecher în perioada premergătoare debutului aflăm dintr-o scrisoare de la 20.X.1932. La sfârșitul anului 1931, scriitorul român îi dăruise prietenului său francez trei texte, dintre care doar pe unul îl mai socotea demn de interes; celelalte erau doar niște „vieux manuscrits où je ne faisais qu'effleurer l'alphabète littéraire". Singurul text încă apreciat de autor se intitula, după primele sale cuvinte, „Tel que dans les rues à la poursuite d'un songe…". În 1933, Blecher îi trimitea lui Minet, de la Techirghiol, o proză intitulată *La Ville* despre care credea că ar putea fi publicată. În fine, poate cel mai important proiect al lui Blecher, nefinalizat, pe care îl cunoșteam doar dintr-o relatare a lui Felix Aderca, este cel schițat în februarie 1936, apoi reluat mai insistent în iunie 1937, de a publica *Întâmplări în irealitatea imediată* în Franța.

Prietenia dintre Blecher și Minet a fost cimentată de lecturi comune și sfaturi artistice. Ascendentul poetului francez, care-i acordă aproape postura unui mentor literar, se vădește în vehicularea de către Blecher a unor vagi concepte precum cel de „armonie", propuse, se vede, în conversații de către Minet:

> Et puis je crois que les passions sont seules à nous donner une *chance* d'harmonie, dont vous rêvez tant et dont la notion me pénètre chaque jour davantage, comme un accomplissement et aussi comme une perfection de la reconnaissance amicale que je vous porte pour sa révélation. [Sau, în alt loc:] Toutefois j'avance très difficilement, il faut tirer de toutes les rênes pour tenir les idées sur le bon chemin. C'est plus d'une fois que je me répète vos paroles sur l'harmonie. Vous avez raison, il faut que nos folies se tiennent.

Și relația lui Blecher cu suprarealismul pare să fi fost mediată de către Pierre Minet. Scriitorul francez împărtășea, probabil, antipatia colegilor săi din grupul „Le Grand Jeu" față de suprarealismul bretonian; grupul fusese „excomunicat" de către André Breton în ședința din 11 martie 1929. Și în scrisorile lui Blecher, suprarealiștii sunt priviți cu circumspecție, ca niște „tipi prea plini de imaginație" și deci dezinteresați de „real":

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

> Le bon lecteur avec son instinct biologique d'intelligence a trouvé cela sans s'en rendre compte en disant à propos des surréalistes non pas « ces types sont pleins de fantaisie » mais, « la vie est vraiment plus *ample* qu'on ne pense ». Le mauvais lecteur, bien sûr, a dit le contraire et les surréalistes semblent écouter seulement le mauvais lecteur. Aussi leurs écrits sont comme faits exprès pour extraire cette exclamation: « ces types sont pleins de fantaisie! ».

Şi totuşi, în 1933, Blecher va publica în revista suprarealiştilor, „Le Surréalisme au service de la Révolution", un poem cât se poate de suprarealist, *L'inextricable position*. Este adevărat însă că, la o lectură atentă, poemul său este unul autobiografic, o reflectare onirică a unei scene din Berck. Astfel, Blecher evită ceea ce el însuşi reproşa suprarealiştilor, anume tendinţa de a impresiona prin imagini căutat surprinzătoare, creaţii ale imaginaţiei dezlănţuite.

Dintre mărturiile de tip „artă poetică", scrisorile către Pierre Minet aduc o interesantă completare, făcută la data de 4.XI.1934, adică din perioada primei redactări a *Întâmplărilor în irealitatea imediată*. Este vorba de o descriere a procesului de creaţie, una dintre cele rare făcute de Blecher, completată doar de câteva referinţe pasagere în scrisorile către Geo Bogza, principalul sfătuitor literar în această perioadă. Scriitorul pune accentul pe ideea unei creaţii „spontane", acţionată de reverie, care se fereşte de un proces prea raţional. Totodată, scriitorul evocă şi senzaţia de mulţumire interioară din momentul creaţiei, comparând-o cu o luciditate bruscă, orgiastică:

> je crains un peu de m'enliser ici, toutefois je travaille et j'ai presque fini mon livre. Il est probable qu'il paraîtra au début de l'année prochaine. Il prend forme de lui-même, et surtout il se « simplifie » étonnamment; l'essentiel est d'écrire et non pas de concevoir; « penser » trop un livre le détruit un peu d'avance et c'est pourquoi je rêvasse et je construis à présent en face de mon papier seulement. Puis il y a un arrière-goût de chose achevé quand on travaille qui ne peut être exprimé; c'est un spasme cérébral, un spasme calme et limpide.

Un loc important în această corespondenţă îl ocupă tema suferinţei, deşi referirile la boală sunt destul de sporadice,

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

făcute trecător, fără detalii. Pentru Blecher, condiția sa de invalid este dureroasă mai ales pentru că îl împiedică să cunoască viața: „être sceptique par la force des circonstances (tout de même, je suis sur une gouttière!) à 20 ans, à peine sorti de la famille et des études". O puternică conștiință a absurdului se naște, trezind reflexe de scriitor în Blecher. Obiecte mărunte, scene banale devin pentru el niște simboluri ale lipsei de gratuității existenței, arătând totodată și felul în care se forjează acum stilul său literar, prin fixarea unor metafore paradigmatice, cu forță rezonatoare, din cele mai improbabile materiale. Astfel, un ziar banal ajunge să ilustreze curgerea implacabilă a vieții, indiferența biologiei față de suferințele morale ale spiritului:

> le mois dernier j'ai été opéré. Très grave. Maintenant ça va mieux. Le 2 juillet j'ai cru mourir. Puis je ne sais pas ce qui s'est passé (c'est-à-dire il se passait ceci : je me disais tout le temps : « je ne sais pas ce qu'il se passe »)./ *Et un beau jour (c'est pour la première fois que ça s'est passé ainsi)* j'ai lu le « Petit Parisien », j'ai sifflé et je me suis dit qu'il faut se dire que je vis. *Et même en ce moment cela n'est pas encore fini*.

Atunci când află că prietenul său este el însuși cuprins de suferințe, tânărul bolnav resimte imposibilitatea de a comunica solidaritatea în fața unei dureri fizice pe care o cunoaște prea bine, sondând dificultățile comunicării și ipocrizia ascunsă chiar în cele mai sincere sentimente. Pe de o parte, el îi transmite prietenul său solidaritatea în fața durerii fizice, a cărei greutate opacă o cunoaște, refuzând să o truchieze:

> Que peux-je donc vous dire? Oserai-je vous demander: « votre souffrance est rouge? » ou « votre souffrance est verte? » ou « votre souffrance est en spirale? » ou « ressemble-t-elle à une girafe? ». Ainsi que font les prêtres, pour passer le temps?

În aceeași scrisoare, conștient că luciditatea este un remediu ineficient în prezența durerii, Blecher îi oferă prietenului său consolările imaginației, proiectând în viitor vindecarea ca pe un spectacol de confort și frumusețe calmă. De fapt, este vorba mai

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

mult de o expresie verbală a entuziasmului, un cadou verbal pe care scriitorii ştiu să şi-l facă unul altuia printr-o scrisoare artistică plină de ingeniozitate stilistică şi căldură umană:

> il me plaît de prolonger cette image qui me vient à l'instant: nous nous promenons tous les deux le long d'une rue – n'importe laquelle mais il y a du soleil. Je ne sais ce que vous me dites mais vous souriez; il y a aussi les habits qui vous vont bien (je n'y puis rien ceci est dans l'image) et encore une fois: la journée est belle. Où allons-nous? *Mais nous n'avons aucune peine*. C'est beaaauuu (lisez bôôôôôôô).

Aceeaşi delicateţe a deschiderii către celălalt este cuprinsă şi într-o scrisoare de la Techirghiol. Blecher creează acolo o frumoasă metaforă, invitându-şi prietenul de departe să contemple depărtarea care îi separa, de la un capăt la altul al continentului, asemănând-o cu distanţa de la ţărm până la vaporaşele din zare. Imaginea cuprinde o aproximare grăitoare a distanţei care-i despărţea, încărcată de o emoţie estetizată, care stabileşte între cei doi corespondenţi, aflaţi fiecare pe ţărmul unei mări, o punte inefabilă de legătură:

> Ecrivez-moi mon cher Minet, vous êtes au bord de la mer, vous pouvez voir les minuscules bateaux aux voiles comme des pétales et la mer qui change, qui est bistre, et claire et puis sale comme la lessive (on voudrait l'embrasser)./ Je suis bien le votre,/ comme un de ces petits bateaux.

Sunt complexităţi literare ce depăşesc orizontul stilistic, moduri de comunicare subtilă, care mizează pe înţelegerea subită, de către celălalt, a mizei profunde a frazei aparent banale aşternute pe hârtie. Spre exemplu, în unele scrisori, epistolierul mimează perplexitatea în faţa comunicării scrise, incapabile, s-ar zice, să transporte către prietenul său substanţa reală a emoţiilor sale, şi tocmai prin detectarea acestei perplexităţi sugerează realitatea unui nivel al comunicării, accesibil ambilor:

> Il m'est impossible de concevoir comment on peut écrire une lettre. Je reste devant cette feuille de papier, je regarde mes doigts, je n'y comprends rien, je ne me demande rien, il ne s'allume rien, rien ne sent la lavande, il n'y a pas d'ascenseur, de « sentiments », de papier à

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

> lettre, de philosophie couleur pied de candélabre et tout de même cela devrait être une lettre. A vous. A Monsieur Minet. Adresse. Timbre.

Scrisorile către Pierre Minet restituie lumea din cărțile lui M. Blecher: anumite idiosincrasii morale, alergia față de conformismul burghez, de pildă, sau obsesiile personale din care răsar câteva metafore memorabile. Una dintre aceste metafore, prezente adesea în cărțile de literatură ale lui Blecher, este circul, obiectul unei fascinații din copilărie pentru scriitorul romaşcan. Răspunzând bufoneriilor verbale dintr-o scrisoare „plină de rom" primită de la Minet, Blecher face un subit elogiu al circului, pentru gratuitatea şi libertatea fenomenală a paiaței, care urma să devină o figură centrală în universul de metafore al *Întâmplărilor în irealitatea imediată* şi o prezență insinuantă, sugestivă în *Inimi cicatrizate* şi *Vizuina luminată*:

> Je ne peux rester insensible aux pitreries car au plus profond de moi-même je trouve toujours un clown et je voudrais intituler ma vie entière *Entrée comique* (tenez, beau titre de roman !) et je voudrais que tous les hommes autour de moi envoient au diable leurs « personnages » pour nous avouer sincèrement qu'ils sont aussi des clowns, qu'ils ne se prendront plus au sérieux, qu'ils iront danser dans les rues tous nus en agitant « le gugusse d'amour ». Vive le cirque de tous les jours!

Scrisoarea este şi locul performării sau cel puțin al evocării unor experimente morale, acte liminale cu o bogată semnificație în universul lui Blecher. Astfel, pactul de amiciție încheiat cu Minet se cere, la un moment dat, consolidat prin jertfe simbolice. O astfel de jertfă va fi aceea de a îmbrățişa, metodic, în final de scrisoare, o sinceritate totală, care presupune încălcarea unui tabu:

> *Aveu*. J'ai trouvé. Il faut que chaque lettre pour vous finisse par un aveu *qui puisse coûter cher* soit à mon orgueil, soit à l'esthétique de la sincérité etc. …/ Aujourd'hui : *je cherche dans mes lettres à être avantageux*. Ah, comme cet aveu me brûle, Minet ! N'acceptez pas mal ce don. C'est-à-dire, faites-en ce que vous voulez.

Există în această jertfă simbolică o dorință de concreteție,

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

care face din literatura lui Blecher o mărturie impresionantă. Tânărul bolnav, lipsit de libertatea tuturor mişcărilor şi încercat de o dureroasă conştiinţă a absurdului, caută să suplinească absenţa prietenului său prin intermediul unei comunicări la distanţă cu ajutorul unui mediu infidel, care este scrisul pe foaia de hârtie. Se foloseşte, de aceea, de gesturi literare care îi vor alimenta, mai târziu, literatura şi îi vor dărui acea consistenţă morală şi acea intensitate a angajamentului estetic ce îi este caracteristică. Unul dintre aceste gesturi este şi juxtapunerea paradoxală a obiectelor materiale şi a sentimentelor, într-o confuzie voită, care subliniază fervoarea legăturii de prietenie, accentuându-i materialitatea:

> Mon amitié que je vous envoie « de toute ma joie » (comme on dit « de tout mon cœur »), peut-elle tenir aussi place de quelque chose ? Si j'étais un morceau de fer je vous l'enverrais en fer ; je suis un homme, je vous l'envoie en pensées. Excusez-moi, si je m'exprime littérairement, il s'agit de vous dire que je vous aime bien.

În afara acestor îndrăzneţe expresii, Blecher practică cu oarecare dexteritate şi aforismul. Unele fraze par compuse anume pentru a rezuma o judecată globală asupra moralei comune a omului mediu. Astfel de aforisme compusese Blecher în română şi le publicase chiar în 1930, în „Bilete de papagal", sau încercase să le publice în revista „Viaţa literară" în 1930, fără succes. Şi în franceză aforismele blecheriene sună bine, cu o dezabuzare greu de atribuit unui tânăr de doar 23–24 de ani:

> On saura un jour qu'est-ce un principe (c'est le prix des consommations).
> Il y a en nous un « animal de pensée » comme tout autre animal. Chez tous les gens que je connais ici cet animal est encore au stade de fœtus.
> Il y a une méthode de la consolation.
> Il existe une imagination de la réalité – c'est ce qu'il faut exprimer. Moi, j'exprimais l'imagination d'une imagination. Ceci ne peut être œuvre d'art, mais document.

În corespondenţa cu Pierre Minet, Blecher apare ca un scriitor remarcabil, un învăţăcel foarte promiţător şi un prieten

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)

plin de empatie. Unele dintre motivele cele mai durabile din literatura lui apar încă din această epocă timpurie: circul, clovnii, interioarele provinciale, paradoxurile vieţii sentimentale şi ale moralei burgheze. Întâlnirea lui Minet a fost augurală, binefăcătoare pentru scriitorul începător Blecher, iar scrisorile nou descoperite sunt o sursă de frumoase revelaţii literare. Încă nepublicate rămân scrisorile lui M. Blecher către Maria Ghiolu, dar şi un număr incert de scrisori către Geo Bogza. Scrisorile către Pierre Minet anunţă deschideri posibile către corespondenţi ca Léon Pierre-Quint şi Charles-Albert Cingria. Completarea operei epistolare a autorului *Inimilor cicatrizate* cu piesele lipsă ar duce la o viziune mai completă atât a biografiei, cât şi a operei acestui mare scriitor.

Bibliografie

BAILLAUD B., *Pour l'esquisse d'un double portrait de Jean Paulhan et Léon Pierre-Quint en maître de jeu*, în Olivier Penot-Lacassagne, Emanuel Rubio, *Le Grand Jeu en mouvement: Actes du colloque du Reims*, Lausanne, Age d'homme, 2006.

BLECHER M., *Scrisori către Pierre Minet* (22 de texte inedite), 2016.

—— *Vizuina luminată. Corp transparent, Proză, Publicistică, Arhivă*, ediţie de Saşa Pană, Bucureşti, Cartea Românească, 1971.

FUNDOIANU B., *Imagini şi cărţi*, Bucureşti, Minerva, 1980.

LASCU M. (ed.), *M. Blecher, mai puţin cunoscut*, Bucureşti, Hasefer, 2000.

MIRONESCU D., *Viaţa lui M. Blecher. Împotriva biografiei*, Iaşi, Timpul, 2011.

BDD-V4955 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:26:13 UTC)